

Fortællingens kunst

Om taktil erindring og tilhørsforhold

Fra researchture hjembringer billedkunstner Pernille Egeskov (f. 1970) værdifulde observationer og horisonter. Egeskov bidrager til en vægtig tradition - den menneskelige fortællekunst. Som fortæller er det essentielt, at man evner at udveksle erfaringer med andre og gennem et sprog, der er universelt - og gerne med invitation til refleksion. Kunsten udgør hos Egeskov sproget og danner ramme om fortællingens udfoldelse: *Fortællingens kunst*.

Et feminint afsæt

Egeskov tilhører generationen af kvindelige kunstnere, for hvem hidtil usete muligheder skød frem. I 1971 - året efter Egeskovs fødsel - udgav den amerikanske kunsthistoriker Linda Nochlin sit berømte og epokegørende essay *Why Have There Been No Great Women Artists?*¹, der sidenhen er blevet akkrediteret som værende det første væsentlige bidrag til en egentlig feministisk kunsthistorie.

Indtil dette tidspunkt var kvindelige kunstnere kun i ringe omfang repræsenteret på den internationale kunstscene; historisk har opfattelsen været, at kunstneren først og fremmest er en *mand*. Mændenes storhedstid var nu til genforhandling, og i takt med postkolonialismens og feminismens indtog samt det faktum, at det vestlige samfund blev mere lydhøre over for nye strukturer, ligestilling og en omfordeling af magtforhold, banede Nochlin vejen for et paradigmeskifte på den internationale kunstscene.

Poetiske erindringer

Kvindelige klicheer og stereotyper udfordres, når velkendte feminine teknikker så som syning og broderi anvendes i utraditionelle og overraskende sammenhænge. Egeskov besidder en fintfølelse, særegen evne til at øjne taktilitetens potentialer og kvaliteterne ved en særlig form, en farve, en struktur eller en detalje. Tekstilerne eksisterer hos kunstneren ikke som rene håndværksmæssige manifestationer. I stedet løftes de ind i kunstens verden som noget eksistentielt. Symboler på intentioner, tanker og handlinger.

---

¹ Nochlin, Linda: "Why Have There Been No Great Women Artists?", in *ARTnews*, januar 1971

Egeskovs værker blotlægger sig ikke fuldkomment ved første øjekast, men rummer i stedet en række koder og tegn, som beskueren indbydes til konstruere en fortælling ud fra.

I mødet mellem forskellige sammensyede tekstiler, plettede, snavsede bordduge og tøj fornemmes et nærvær af mennesker, der nu er blevet til et rungende fravær. Som beskuer konfronteres man hverken med gengivelser af ansigter eller kroppe, ligesom Egeskov heller ikke nødvendigvis bygger sine værker på skrifter, udtalelser eller samtaler med de implicerede skæbner, som værkerne *måske* omhandler. I stedet fokuseres på personernes *efterladenskaber*. Fraværet giver mindelser hos beskueren, og individuelle fortællinger vækkes til live - om relationer, familie, barndom, venner, traditioner, begivenheder, liv, død, glæde og sorg.

De eksistentielle lag kommer i andre tilfælde til syne gennem taktile erindring, med hvilken Egeskov ansporer sit publikum, som genkender en given taktilitet i egne erindringslag. Værkets anslag giver anledning til refleksion hos beskueren, som når organisk materiale, eksempelvis i form af menneskehår, gennem sirligt broderede mønstre i sig selv udgør poetiske meddelelser. I alle tilfælde er *mødet* centralt; mødet mellem mennesker, mødet mellem værk og beskuer, mødet mellem før og nu.

Betydningsbærende genstande

Råstoffet til værkproduktionen finder kunstneren ofte hos borgere fra udvalgte egne i hele landet. En vis skrøbelighed synes at gennemsyre flere af Egeskovs værker, når spor af levet liv findes, udvælges, forfølges, lagres og aflejres i tekstiler, papir og aflagte genstande, der nu indgår i nye sammenhænge end de oprindeligt tiltænkte.

Værkerne *Frihed* (2019), *Entré* (2019) og *Vi flyver længere end nogensinde* (2019), der henholdsvis består af en hengemt flyttekasse med ragelse, heriblandt en syvarmet lysestage, nedslidte, mudrede træsko med gamacher på en dørmåtte samt en ældre rød tvekønnet tandem, lastet med fuglereder i flere variationer, er blot få udvalgte eksempler på, hvordan fundne genstande bliver betydningsbærende i Egeskovs værkpraksis. Værkerne bringer alle en historie med sig og repræsenterer desuden forskellige variationer over inddragelse af gængse genstande fra hverdagen.

Denne tilgang kan ses som en videreudvikling af den franske billedkunstner og kunstteoretiker Marcel Duchamps (f. 1887) såkaldte *readymades* fra begyndelsen af 1900-tallet, hvor navnlig skulpturerne *Cykelhjul* (1913) og *Fontæne* (1917) optræder som velkendte eksempler i Duchamps værkrepertoire. I begge tilfælde var der tale om hverdagslige genstande, et cykelhjul og en pissoirkumme, der gennemgik en kunstnerisk ophøjelse. Det idémæssige spiller en central rolle i *readymades* og baserer sig på følgende definition:

En readymade er en masseproduceret brugsgenstand, der forvandles fra nyttegenstand til kunstgenstand gennem udvælgelsen og ved placeringen inden for kunstens rammer og med kunstens kendetegn [...]²

Duchamps værker var normbrydende og betragtes af flere teoretikere som en decideret genistreg, der satte et afgørende aftryk på udviklingen af kunstbegrebet i 1900-tallet. Duchamp forandrede læsningen af "almindelige" genstande, som i sig selv oprindeligt var foruden en egentlig kunstnerisk værdi, ved at forflytte dem, ophøje dem, ind i en museal kontekst - mestendels med henblik på at genforhandle kunstens særegne kvaliteter og kunstnerens autonomi.

Vendelboernes stemmer - en universel fortælling

Ikke kun genstande hentet fra nærområder udgør materialet i Egeskovs værkproduktion. I en periode henover efteråret 2019 gjorde kunstneren ophold i Vendsyssel Kunstmuseums kunstnerbolig og -atelier, hvorfra hun foretog indsamlinger af *vendelboernes stemmer*. Målet var at opnå en viden om, hvornår man hører til - eller ikke hører til - et givent sted. Og spørgsmål såsom hvad der egentlig skal til, førend man kommer til at høre til et givent sted, i dette tilfælde *Vendsyssel*, blev på forskellig vis belyst.

Udvalgte borgere i varierende aldersgrupper, køn og tidslig længde af bopæl i Vendsyssel deltog i interviewsamtaler, der efterfølgende blev ordret transskriberet. Både famlen efter ord eller det modsatte - et præcist og prompte svar af kortere eller længere omfang - samt ord der blev sagt, og ord der ikke blev sagt, bidrager nu hver på sin måde til at tegne et tydeligt billede af en borger bosiddende i Vendsyssel - en landsdel, der er adskilt fra det øvrige Jylland af Limfjorden mod syd og af Tranum mod vest.

---

² Hessellund, Birgit: "Marcel Duchamp", in *Gyldendal - Den Store Danske*

Interessante betragtninger meldte sig på banen allerede forud for interviewsamtalernes begyndelse.

Besindighed, beskedenhed og ydmyghed er dyder, der holdes i hævd hos vendelboerne - en direkte modsætning til det at være "kålhøgen", der stammer fra dialekten vendelbomål. "Kålhøgen" er et velkendt beskrivende ord for en person, der er *højt på strå*, og det er typisk ikke, hvad man forbinder med en vendelbo. Jante-loven lever i bedste velgående nordenfjords.

På egen krop fik Egeskov, der til dagligt er bosiddende i København, at føle, hvordan man som udefrakommende nødvendigvis må ses an som nyttilkommet. Det kom blandt andet til udtryk ved en vis forbeholdenhed, principfasthed og en udvist skepsis fra enkelte lokale borgere overfor kunstnerens interview-projekt. Heldigvis er Egeskov, hvad man på vendelbomål kunne kalde en "tålle" kvinde. *Tålmodig*.

For Egeskov hersker en stor respekt omkring håndteringen af det indsamlede råstof. Vendelboernes stemmer implementeres i værket *Jeg bor i Vendsyssel / i Danmark / i Europa / i verden / i universet* på udstillingen *Belonging* som et kunstnerisk udsagn, hvorved betydningen udbygges og gøres relevant i en større sammenhæng. Interviewene transskriberes ordret ned, da Pernille Egeskov er optaget af det talte sprog. Vendelboernes talte ord udstilles påtrykt lange semitransparente papirruller. Teksterne hænger i monterne og møder os bogstavelig talt i øjenhøjde, og de lange ruller af endnu ubeskrevet papir, ligger bag hver enkelt nedskrevet stemme, og vidner om de ord, der endnu ikke er sagt. Det der har været, og som senere skal komme: De endnu uskrevne ord i fortællingen.

Det gennemgående udgangspunkt i interviewsamtalerne er det *lokale* tilhørsforhold. Med afsæt i vendelboernes identitetsforståelse og tilhørsforhold til egen landsdel, bearbejder og præsenterer Egeskov emner og fortællinger om tilhørsforhold, der vedrører os alle. Elementer fra interviewsamtalerne vil give anledning til genkendelse hos publikum, mens andre måske snarere vil foranledige undren, nysgerrighed, fornøjelighed og refleksion hos beskueren selv.

Begrebet tilhørsforhold udfolder og viderbearbejder Egeskov i sin værkpraksis i form af konkrete, visuelle og fysiske værker på udstillingen *Belonging*, hvortil private betydningslag ophøjes til store spørgsmål. På poetisk vis overgår det lokale i en universel sammenhæng i Egeskovs kunstneriske univers.

Kathrine Hejborg Kristensen

Museumsinspektør / Kurator